

Kenttätöiden vastuulliset käytänteet

Järjestäjät: Sami Honkasalo / Eeva Sippola, Helsingin yliopisto

Tämän työpajan aiheena ovat kestävät ja vastuulliset käytännöt kielitieteellisessä kenttätöissä Suomessa tehtävän kielentutkimuksen kontekstissa. Kielentutkimuksen kentällä on jo jonkin aikaa käyty keskustelua tutkimuksen ja kenttätöiden vastuullisista käytänteistä (mm. Rice 2006, Good 2018). Eettiset säännöt ohjaavat tutkijoiden suhdetta kielenkäyttäjiin ja kerättyyn aineistoon sekä sen avoimuuteen.

Osallistavat, demokraattiset prosessit tiedon tuottamisessa ja käytäntöön perustuva tutkimus ovat kestävyystutkimuksen ytimessä (Norström ym. 2020) ja keskeisiä myös vähemmistöjen kanssa tehtävälle kielentutkimukselle (Czaykowska-Higgins 2009). Yhteistyö tutkijoiden, puhujien ja muiden sidosryhmien välillä luo mahdollisuuksia erilaisia arvojen ja maailmankatsomuksien ymmärtämiselle. Se myös tuo esiin kielenkäyttötilanteiden monimuotoisuutta ja kielenkäyttöön liittyviä epätasapainoisia valtasuhteita (Ganiglia ym. 2023). Nämä ovat keskeisiä näkökohtia kieliyhteisöjen kanssa tehtävässä aineistonkeruussa, erityisesti kenttätöympäristöissä, joissa työskennellään usein vähemmistöasemassa olevien yhteisöjen kanssa.

Teknologian kehitys ja lisääntyvä verkkoviestintä ovat muuttaneet myös kielellisiä kenttätö- ja arkistointikäytäntöjä. Kielentutkimuksen hiilijalanjäljen suhteen on syytä harkita paikan päällä tapahtuvien tapaamisten ja kaukana asuinpaikasta tehtyjen kenttätöiden kustannuksia ja hyötyjä (Rodriguez Louro ym. 2019). Kenttätöitä voikin nykyään usein harjoittaa myös hybridisesti niin, että tutkimus tapahtuu samanaikaisesti sekä kentällä että internetin välityksellä. Verkko- ja mobiiliteknologiat ovat mahdollistaneet tiedonkeruun, -käsittelyn ja analyysin etänä ja kieliaineistojen jakamisen tehokkaammin tutkija- ja puhujayhteisöjen käyttöön. Lisäksi aineistojen arkistointikäytännöt ovat muuttuneet kestävämmiksi. Arkistointi- ja talletuskäytännöt sekä avoimen julkaisun periaatteet mahdollistavat aineistojen hyödyntämisen tutkijoille ja muille sidosryhmille, jotka saattavat haluta käyttää kerättyjä tietoja tulevaisuudessa. Nämä käytännöt määritellään kuitenkin usein globaalissa pohjoisessa ja akateemisten intressien perusteella. Ne voivat myös olla hyvistä tarkoituksistaan huolimatta vieläkin vaikeasti hyödynnettävissä puheyhteisön jäsenille, mikä luo ristiriidan tavoitteen ja käytännön toteutuksen välille. Esimerkiksi sähköiset kieliarkistot usein tarjoavat palveluitaan vain englanniksi ja joillakin eurooppalaisilla valtakielillä, mikä tekee niiden hyödyntämisestä vaikeampaa globaalissa monikielisessä kontekstissa.

Pohjaten kansainväliseen keskusteluun ja vahvaan suomalaiseen kielitieteellisen kenttätöiden osaamiseen, työpajamme käsittelee vastuullisia käytänteitä kenttätöissä. Keskitymme erityisesti seuraaviin osa-alueisiin, joiden keskiössä ovat menetelmät, kenttätutkimuksen vuorovaikutuksellisuus sekä tutkimuksen kehittäminen kestävämmäksi: Millaisia metodologisia ratkaisuja ja hyviä käytänteitä on kehitetty suomalaisessa kielentutkimuksessa? Miten vastuullinen tutkimus palvelee puhujayhteisöjä? Miten kenttätöiden hiilijalanjälkeä voidaan pienentää tutkittaessa kaukana sijaitsevia puhujayhteisöjä?

Kirjallisuutta

- Caniglia, Guido, Freeth, R., Luederitz, C. *et al.* 2023. Practical wisdom and virtue ethics for knowledge co-production in sustainability science. *Nature Sustainability* 6, 493–501.
- Czaykowska-Higgins, Ewa. 2009. Research Models, Community Engagement, and Linguistic Fieldwork: Reflections on Working within Canadian Indigenous Communities. *Language Documentation and Conservation*, 3(1), 15–50.
- Good, Jeff. 2018. Ethics in language documentation and revitalization. In Kenneth Rehg and Lyle Campbell (eds.), *Oxford handbook of endangered languages*, 419–440. Oxford: Oxford University Press.
- Norström, Albert V *et al.* 2020. Principles for knowledge co-production in sustainability research. *Nature Sustainability* 3, 182–190.
- Rice, Keren. 2006. Ethical Issues in Linguistic Fieldwork: An Overview. *Journal of Academic Ethics* 4, 123–155.
- Rodriguez Louro, Celeste, Maia Ponsonnet, Ritz, Marie-Eve & Luisa Miceli. 2019. *Sustainable Linguistics: A working proposal*. <https://research-repository.uwa.edu.au/en/publications/sustainable-linguistics-a-working-proposal>